

NAB NIEUWSBRIEF

Jaargang 5 maart 2002 nr.1

IN DIT NUMMER ONDER MEER:

TAALPORTFOLIO VOOR DOCENTEN	2
EUROPESE TALENLABELS 2001 UITGEREIKT	3
TALLEN IN DE KNEL OP DRIE NIVEAUS	4

LEERLINGEN EN DOCENTEN GEVEN SAMEN INHOUDE AAN TWEEDE FASE

Nieuwe aanpakken (scenario's) voor het onderwijs in moderne vreemde talen in de tweede fase. Sinds een jaar zijn enkele teams hard bezig die te ontwikkelen. Het bijzondere is dat die teams niet uitsluitend bestaan uit docenten, maar dat docenten samen met leerlingen aan de slag zijn gegaan om het talenonderwijs anders in te vullen. Dat doen ze vanuit hun gezamenlijke belang om het vreemdetalenonderwijs aantrekkelijker te maken. Alle scenario's gaan uit van realistisch taalonderwijs, dat wil zeggen taalonderwijs dat zo veel mogelijk aansluit bij het gebruik van de taal in levensechte (en niet-schoolse) situaties. Op deze manier ontstaan aanpakken vanuit de praktijk. Dan wordt het opeens heel natuurlijk om met leeftijdgenoten binnen of buiten de klas, uit binnen- of buitenland, zo veel mogelijk in een vreemde taal te communiceren.

Enkele voorbeelden van scenario's

Alle aanpakken zijn heel verschillend. Enkele zijn al klaar. Veel collega-docenten werken er al mee. Binnenkort worden hier drie nieuwe scenario's aan toegevoegd. Het gaat om een scenario waarin leerlingen via een verzonnen identiteit (een soort langdurig rollenspel) gaan communiceren in de vreemde taal. Dat begint met lezen om zich die identiteit eigen te maken en zet zich heel natuurlijk voort in mondelinge communicatie.

Een tweede scenario beschrijft hoe je de voorbereiding op excursies en uitwisselingsbezoeken aan het buitenland (Duitsland, Wallonië, Noord-Frankrijk) kunt gebruiken om taallessen moderne vreemde talen in de tweede fase op een motiverende, leerzame manier in te vullen. Het gaat om echte communicatie in echte situaties.

Een derde scenario ten slotte laat zien hoe het onderwijs in moderne vreemde talen in het vwo functioneel en efficiënt gecombineerd kan worden met profielvakken. Leerlingen blijken opeens veel meer te kunnen en te willen als het lezen in de vreemde taal hun informatie

oplevert die ze echt nodig hebben en die hen interesseert. Het 'scenario-project' wordt onder auspiciën van het NaB-MVT door het CPS uitgevoerd. De ontwikkelde scenario's worden verspreid in gedrukte vorm (via een map) en op digitale manier via een gebruikerskring, waarin nieuwe gebruikers het scenario verder ontwikkelen en aanpassen aan hun eigen situatie. Daarbij gebruiken ze hun collega-gebruikers als klankbord en vraagbaak. De map is te bestellen via CPS. U kunt ook een abonnement op alle scenario's nemen. Meer informatie is te vinden op: www.cps.nl/scenario-project.

Op donderdag 4 april van 14.00 – 17.00 uur worden de drie nieuwe scenario's gepresenteerd in Zalencentrum NBC, Blokhoeve 1, 3438 LC Nieuwegein (goed bereikbaar met openbaar vervoer). U krijgt tijdens die presentatie een indruk van de aanpak en u hoort hoe u (verder) aan het werk kunt met scenario's, individueel of samen met een groep docenten die ook op deze manier aan de slag wil. Deelname is kosteloos. U kunt zich opgeven bij CPS Talen, Yvonne van Diest tel. (033) 453 42 42 of y.vandiest@cps.nl. Op verzoek krijgt u dan een routebeschrijving toegezonden.

De volgende publicaties van het NaB-MVT zijn via internet te downloaden. Ga naar www.nabmvt.nl en klik op publicaties:

'Auto's met ovale wielen', redactie Alessandra Corda en Gerard Westhoff, over ict en vreemdetalenonderwijs;
'In Duitsland spreek ik gewoon Duits', redactie Francis Staatsen en Gerard Westhoff, over taalonderwijs aan taalzwakke leerlingen;
'Moderne Vreemde Talen in beroep en beroepsonderwijs', een notitie met aanbevelingen.

TAALPORTFOLIO VOOR DOCENTEN

Onder invloed van allerlei maatschappelijke en technologische ontwikkelingen is een aantal innovaties in het onderwijs gaande.

Het geven van vorm en inhoud aan talenonderwijs in het vmbo, in het mbo, de (herziene) basisvorming en de tweede fase, doet een groot beroep op de professionaliteit van de betrokkenen. Die moet dan wel op peil gehouden worden. Om dat te kunnen garanderen wil minister Hermans, op voorstel van de betreffende beroepsgroep, bij wet bekwaamheidseisen voor onderwijsgevenden vastleggen. Dus ook voor talendocenten.

Die eisen zullen periodiek worden geactualiseerd. Kijk voor meer informatie op www.dagvandeleraar.nl en klik op SBL.

Om vat te krijgen op de vraag over welke vaardigheden iemand beschikt en welke hij/zij zich nog eigen zou moeten maken, is een portfolio een goed instrument. De SLO ontwikkelt in opdracht van de overheid een taalportfolio voor docenten. Dit instituut coördineert ook de vervaardiging van taalportfolio's voor leerlingen in ver-

schillende onderwijssectoren. Het NaB-MVT is als regievoerder betrokken bij de ontwikkeling van deze portfolio's. Een portfolio voor talendocenten moet docenten helpen hun actuele bekwaamheden overtuigend in kaart te brengen, hun professionaliseringsactiviteiten te sturen en het effect van die activiteiten zichtbaar te maken. Om de praktische toepasbaarheid te garanderen worden portfolio's door teams van praktiserende docenten bedacht en uitgetoetst. Het gaat om docenten die werkzaam zijn in het basis- en voortgezet onderwijs, BVE, tweetalig onderwijs, in uitwisselingsprojecten en in service-opleidingen. Zij kunnen bij hun activiteiten een beroep doen op het Europees Platform, het CINOP, het Centrum voor nascholing Amsterdam, het CPS, de SLO en de KUB. De taalportfolio's voor de verschillende doelgroepen moeten in februari 2003 gereed zijn.

Workshops en conferenties zullen georganiseerd worden om te informeren over het taalportfolio als instrument in de kwaliteitszorg van scholen. Hiervan zult op de hoogte worden gehouden via onder andere deze nieuwsbrief en op www.nabmvt.nl.

Al surfend een taal leren

Een vreemde taal leren met behulp van de computer. Het klinkt zo mooi. Beschikbare (gratis) WWW-bronnen inzetten om kennis van een vreemde taal op te doen of bij te spijkeren. Maar niet alles wat de computer en internet bieden is een verbetering. Vertegenwoordigers van de verschillende vreemdetalensecties van de Vereniging van Leraren in Levende Talen hebben daarom op initiatief van het NaB-MVT een selectie van leerzame en leuke websites gemaakt. Voor Arabisch, Duits, Engels, Frans, Italiaans, Russisch, Spaans en Turks vindt u op www.nabmvt.nl/digitalentips al een kleine selectie.

Op de website staat ook het een en ander over hoe het leren van een taal in zijn werk gaat. In plaats van de website te bezoeken kunt u de informatie ook verkrijgen door de brochure te bestellen. Dat kan door contact op te nemen met mw. Ellen Grootte Haar. Per telefoon: (053) 484 04 14 of per e-mail: E.GrootteHaar@nabmvt.nl.

Weet u zelf een leuke en leerzame website voor Arabisch, Duits, Engels, Frans, Italiaans, Russisch, Spaans en/ of Turks? Tip ons door die site aan te melden bij mw. Ellen Grootte Haar. Per telefoon: (053) 484 04 14, per e-mail:

E.GrootteHaar@nabmvt.nl of via de website www.nabmvt.nl/digitalentips. Liefst met een korte uitleg waarom u de website nuttig/leuk vindt om de taal te leren en hoe u de website gebruikt, zodat anderen van uw tip optimaal kunnen profiteren. De beste tips worden aan de website toegevoegd.

Aan de folder en de website Digitalentips was een wedstrijd voor leerlingen en docenten verbonden. De leerling Dolf van Workum kreeg tijdens de Algemene Ledenvergadering van de Vereniging van Leraren in Levende Talen als aanmoedigingsprijs uit handen van NaB-MVT directeur Gerard Westhoff een cheque ter waarde van 100 euro. Dolf had een site gevonden waar je een tweetalig woordenboek kunt downloaden en met woordenlijsten kunt werken waaraan je zelf woorden kunt toevoegen (www.freelang.com/woordenboek/index.html). Van de docenten kwam Bart Trimbos met de beste tip. Op zijn site (www.bastrimbos.com) vindt de bezoeker veel oefeningen voor luistervaardigheid, grammatica en vocabulaire, maar ook webquests, tips over gebruik van strategieën, tips voor schrijfvaardigheid en teksten voor leesvaardigheid.

AANSPREKENDE WERKVORMEN VOOR SPREEKVAARDIGHEIDSONDERWIJS: EUROPEES TALENLABEL 2001

Tijdens het Talenfestival in het Circustheater in Scheveningen op 15 december vorig jaar mochten het Ulenhofcollege in Doetinchem, de Hogeschool 's Hertogenbosch en de Educatieve Faculteit Amsterdam de Europese Onderscheiding voor Innovatieve Taalprojecten 2001 in ontvangst nemen. Die bestaat uit een certificaat en een logo dat de instelling mag gaan voeren op bijvoorbeeld briefpapier, brochures etc. Naast certificaat en logo ontving elk winnend project een bedrag van f 5.000,- (€ 2268,90) dat naar eigen inzicht besteed mag worden. De uitreiking viel samen met de slotmanifestatie van het Europees Jaar van de Talen. Thema van het label was 'onderwijs in mondelinge communicatie'. De scholen ontvingen de prijs voor de aansprekende werkvormen die zij voor het oefenen van deze vaardigheid hebben weten te vinden.

Talenquests: aantrekkelijk en 'rijk' talenonderwijs

In een vorige nieuwsbrief hebben we bericht over zogenoemde talenquests. Inmiddels zijn groepjes talendocenten op avo-scholen en ROC's met de ontwikkeling ervan gestart. Zij doen dit in een breed samenwerkingsproject dat in opdracht van het NaB-MVT door de SLO wordt gecoördineerd. De deelnemende docenten hebben al verschillende talenquests ontwikkeld. Deze worden momenteel getoetst en verder uitgewerkt en aangepast. Binnenkort worden een aantal quests voor Frans, Duits en Engels opgeleverd voor het avo en het BVE-veld. Op www.TalenQuest.nl staan verwijzingen naar goede voorbeelden van talenquests. U vindt op deze site ook informatie over het ontwerpen van talenquests en de criteria waaraan goede talenquests moeten voldoen.

Een talenquest is een zorgvuldig gestructureerde taak waarbij leerlingen met behulp van internet een product moeten maken. Het internet is daartoe de digitale leeromgeving bij uitstek, omdat leerlingen op het

internet realistische, inhoudsgeoriënteerde taken kunnen uitvoeren, waarbij zij de vreemde taal op een natuurlijke wijze voor communicatieve doeleinden gebruiken. Door specifieke taken te geven en specifieke relevante websites aan te bieden, kan sturing aan het leerproces worden gegeven. Voorafgaand, tijdens en na de taak is er ondersteuning voor leerlingen en docenten beschikbaar. Het aantrekkelijke van talenquests voor het onderwijs zit in de goede uitwerking en onderbouwing van de opdrachten. Dat levert attractief en 'rijk' talenonderwijs op.

De winnende projecten

Het Ulenhofcollege dong mee met 'Smoes', een samen met leerlingen ontwikkelde spelvorm.

Daarmee leren leerlingen woorden te omschrijven in het Frans. Het is gebaseerd

op het 'information gap'-principe. Het systeem, dat twee niveaus kent, is ook te ontwikkelen voor andere talen.

Het spel is een goede werkvorm om strategisch handelen te oefenen, iets wat volgens de jury die de onderscheiding toekent zeldzaam is.

De Hogeschool 's Hertogenbosch is onderscheiden voor het project 'Mediator/ Guerre de l'eau'. Met behulp van Mediator kunnen leermodules via cd-rom geproduceerd worden, die ingezet kunnen worden bij spreek- en luistervaardigheidstrainingen voor moderne vreemde talen op verschillende niveaus. Op betrekkelijk eenvoudige wijze kunnen gedigitaliseerde videofragmenten zodanig bewerkt worden dat ze effectief ingezet kunnen worden in het vreemdetalenonderwijs.

In 'Mobiel Taaldorp' ontwerpen studenten van de Educatieve Faculteit Amsterdam een dorp of een bedrijf, waarin een circuit van levensechte situaties gecreëerd wordt met behulp van decors en attributen. Daardoor wordt een leeromgeving geschapen voor het trainen en toetsen van gespreksvaardigheid, waarbij ook ict functioneel wordt toegepast. Het project beperkt zich niet tot het hoger onderwijs, maar strekt zich uit tot het voortgezet onderwijs en BVE. Daarbij maakt het gebruik van het European Language Portfolio en het Common European Framework. Een aanmoedigingsprijs van f 2.500,- (€ 1134,45) was er voor het Aloysius College in Den Haag voor 'Duits met Inhoud'. Een veelbelovend project voor de derde klas basisvorming, dat gebruikmaakt van de mogelijkheden van nieuwe media, waarin de leerling allerlei creatieve opdrachten moet uitvoeren en zo vanuit een natuurlijke context een leergebied verkent. Omdat het nog een pilot betreft en ervaringen met dit project nog niet zijn opgedaan, heeft de jury gemeend de aanmoedigingsprijs toe te moeten kennen. Kijk voor meer informatie op www.talenprijs.com. Op deze website vindt u binnenkort ook het thema van het Europees talenlabel 2002.

Gerard Westhoff met Dolf van Workum

TALEN IN DE KNEL OP DRIE NIVEAUS

Engels is voor Nederlanders onmisbaar. Maar Engels alleen is niet genoeg. Die gedachte lijkt langzaam meer draagvlak te krijgen. Het was de centrale stelling voor het Europees Jaar van de Talen.

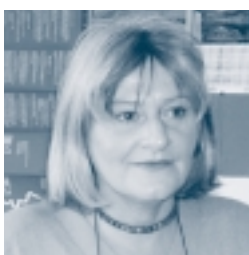
Zij had niet alleen betrekking op de bollebozen of talenwonderen, maar gold voor iedereen.

- in de tweede fase dreigen, door de voorgestelde afschaffing van de deelvakken, het Duits en Frans voor een flink deel te verdwijnen uit het voor iedereen verplichte gemeenschappelijk deel en daarmee keuzevak te worden;
- de onderwijsraad adviseert om in de basisvorming, naast Engels, geen tweede taal meer in het voor allen verplichte kerncurriculum op te nemen;
- de commissie-Wijnen adviseert Engels niet langer verplicht te stellen in het basisonderwijs.

Het NaB-MVT probeert diverse betrokkenen en belanghebbenden te doordringen van het belang van het zogenaamde M-plus-2 principe. Het organiseert daartoe besprekingen en voert gesprekken met vertegenwoordigers van het onderwijsveld, verschillende ministeries, werkgevers- en werknemersorganisaties, organisaties van vervolgopleidingen, actiegroepen enzovoort.

Even voorstellen...

Rita Adolfs. Langzamerhand een bekende naam in

de talenwereld. Ze gaf eerst ondersteuning aan de Taakgroep die het Nationaal Actieprogramma Moderne Vreemde Talen uitvoerde. Nu is ze chef de bureau van het NaB-MVT.

Ellen Groote Haar. Versterkt sinds april 2000 als bureaumedewerkster part-time de gelederen van het bureau. Zij was voor die tijd bij vele talenprojecten van de SLO betrokken. Ze houdt zich met name bezig met ict.

Bij twee radiopeilingen lag de instemming van het luisterend publiek op respectievelijk 82% en 92%. Deze opvatting is ook in lijn met de beleidsafspraken die op Europees niveau zijn gemaakt en de daaruit resulterende resoluties van de EU. Ironisch genoeg dreigt het talenonderwijs op drie niveaus tegelijk het slachtoffer te worden van de trend onderwijsprogramma's te willen verlichten en de vrijheid voor scholen en individuen om zelf te bepalen wat men wil leren te vergroten:

Het M-plus-2 principe houdt in dat elke Europeaan in staat moet worden gesteld om naast zijn moedertaal in minstens twee communautaire talen te communiceren. Daar zijn twee argumenten voor.

De nationale context: Elke Nederlander moet een basiskennis hebben van Engels voor incidentele contacten. De actieradius van Nederlanders wordt

in toenemende mate groter dan de taalgrens. Dat geldt niet alleen de handel. Het

gaat steeds vaker om wonen, studeren, werken, recreëren, gebruikmaken van diensten enzovoort over de taalgrens heen, met andere woorden om structurele contacten. Om van deze voorzieningen in je actieradius te kunnen profiteren is goede kennis van de omgevingstaal nodig, dus Duits of Frans. Met Engels kun je geen beroepsopleiding volgen in Aken of Luik. Het uitgangspunt M-plus-2 laat onverlet dat er goede argumenten kunnen zijn om in bepaalde sectoren van het onderwijs naast Engels meer dan één vreemde taal verplicht te laten volgen, bijvoorbeeld als dat tegemoetkomt aan behoeften van het onderwijs of het bedrijfsleven.

De internationale context: In Europa bestaat sinds 1995 de Europese beleidsafpraak dat alle EU-lidstaten een inspanningsverplichting aangaan om alle burgers in de gelegenheid te stellen naast hun moedertaal nog twee communautaire talen te leren. Die afspraak is weliswaar niet bindend (het Unieverdrag laat de bevoegdheid over de inrichting van onderwijs nadrukkelijk bij de leden), maar hij is wel door een reeks van uitspraken en resoluties op het hoogste niveau bevestigd. Nederland heeft zich daar altijd achter geschaard. Er wordt op dit moment vanuit Europa steeds grotere druk op de leden uitgeoefend om deze afspraak te implementeren. Het is dan ook tegen deze achtergrond dat naar mening van het NaB-MVT de plannen van de overheid voor het primair onderwijs, de eerste en tweede fase voortgezet onderwijs tegen het licht zouden moeten worden gehouden.

Colofon

De NaB Nieuwsbrief is een uitgave van het Nationaal Bureau Moderne Vreemde Talen, Postbus 2061, 7500 CB Enschede, telefoon: (053) 484 04 18, fax: (053) 430 76 92, e-mail: r.adolfs@nabmvt.nl
Het NaB-MVT werd in 1996 in het leven geroepen door toenmalig staatssecretaris van OCenW Tineke Netelenbos. Het bureau werd de opvolger van het Nationaal Actieprogramma Moderne Vreemde Talen dat vier jaar eerder van start ging om het vreemdetalenonderwijs te stimuleren. Het NaB-MVT kreeg de opdracht om alle ontwikkelingen op het gebied van talenonderwijs op elkaar af te stemmen en er samenhang in aan te brengen. Bovendien voert het NaB-MVT tal van activiteiten uit voor de overheid.

Samenstelling: Dirk Tuin, NaB-MVT, Enschede
Eindredactie en productie: Keijzer & Botter communicatieadviseurs, Enschede en Den Haag
Vormgeving: FTP Design, Hengelo
Druk: Lulof Druktechniek, Almelo

Met medewerking van G.J. Westhoff.